

CANTAR, POTSER PARLAR

En l'anterior lliurament de «Nau espacial Mètode» vaig considerar la possibilitat que intel·ligències d'altres planetes pogueren compartir amb nosaltres el do de la música, i veient com d'abundants són els animals cantors en el nostre món, i els avantatges que aporta, concloïa que no seria improbable que es donara aquesta coincidència. Per descomptat, la música i la comunicació intel·ligent no és el mateix, molts animals cantors no mostren gaire intel·ligència, i al revés, animals clarament intel·ligents com els ximpanzés mostren nul·les capacitats musicals. Pot tenir, per tant, alguna rellevància la música amb l'origen d'una civilització tecnològica?

Considerem primer la parla humana. És segurament el vehicle que ha fet possible la nostra actual civilització tecnològica, permetent la transmissió d'informació abstracta i coneixement científic. I presenta tota una sèrie de característiques úniques que possiblement estan interrelacionades per a explicar el seu èxit com a agent civilitzador. És un llenguatge simbòlic, usa paraules per a representar conceptes abstractes que no trobem en la naturalesa com *tot*, *infinit* o *futur*. És un sistema sumament complex, i no obstant això els xiquets l'adquireixen en un breu temps fins i tot si no se'ls estimula per a fer-ho. Aquest és l'argument de la «pobresa d'estímul» de Noam Chomsky, que defensa l'existència innata d'una màquina gramatical al cervell. Que d'alguna forma el llenguatge es troba precablejat al cervell.

Un conegut exemple en què es va posar de manifest l'existència d'un coneixement gramatical innat va ser el dels nens sords de Nicaragua. El 1977 s'hi va crear la primera escola pública per a nens sords. La seua metodologia docent posava èmfasi en la lectura de lletres i la dactilologia (cada signe és una lletra i les paraules es lletregen). Però com que els xiquets sords no tenien el concepte de paraula, perquè no havien estat mai exposats a la llengua oral ni a l'escrita, no aconseguïen entendre els seus professors. No obstant això, durant les hores d'esbarjo en què els xiquets jugaven i interaccionaven entre si, van començar a poc a poc a desenvolupar una sèrie de signes que usaven per als seus jocs i intercanvis. Ben aviat els mestres van veure que els xiquets es comunicaven fluidament entre si. Amb el temps aquest llenguatge va guanyar en complexitat, fins acabar donant un llenguatge de signes madur, amb les seues pròpies regles. En poques dècades havia sorgit del no-res un nou llenguatge, que es continua parlant a hores d'ara.

Però d'altra banda, hi ha indicacions que apunten cap a un origen adquirit del llenguatge. Si la capacitat lingüística fóra innata, qualsevol ésser humà, sota qual-

sevol circumstància, hauria de desenvolupar algun tipus de llenguatge. Però no és així. Els individus aïllats no desenvolupen llenguatge. Aquest és el cas dels nens salvatges que han crescut sols en la naturalesa, de vegades criats per llops o altres animals. Aquests xiquets no tenen cap mena de llenguatge, vocal o gestual. Una vegada que s'ha tornat aquests nens a la societat, la majoria ha après només molt poques paraules, o fins i tot cap (encara que molts van mostrar un sorprenent gust per la música, com Peter de Hannover, trobat el 1724, que no va aprendre a parlar mai, però que sentia un intens plaer en escoltar música). Al contrari que els xiquets sords nicaragüencs, els xiquets salvatges no arriben a desenvolupar cap tipus de llenguatge, la qual cosa no resulta fàcil d'explicar si en realitat la capacitat lingüística fóra innata. Eren muts o, com a màxim, la seua comunicació consistia en simples grunys. Al bosc, aquests nens no es diferenciaven de qualsevol altre animal.

Com encaixen aquests fets amb el caràcter innat, intrínsec a la qualitat humana, de la capacitat lingüística? La resposta ha de ser que la parla humana és al mateix

«EL QUE SERIA INNAT
EN ELS HUMANS ÉS EL
CANT, QUE COMPARTeix
MOLTES CARACTERÍSTIQUES
AMB LA PARLA»

temps innata i adquirida. Però de quina manera ha pogut l'evolució natural arribar a desenvolupar una qualitat que és alhora innata i adquirida? Com se soluciona aquesta contradicció de termes? Sembla que la música té la resposta.

De fet, potser la música és la resposta al seu origen. I és que tot l'equipament biològic que cal per cantar és també el mateix que cal per parlar. A més, no cal un vocabulari per a cantar. Es pot cantar sense paraules. Per a passar del cant a la parla cal afegir coses: gramàtica, sintaxi, vocabulari... Cosa que no ocorre al revés. Sembla lògic, per tant, que la cançó va ser anterior a la parla, perquè és més senzilla.

Les característiques anatòmiques del tracte vocal estan vinculades més íntimament a la nostra capacitat de cantar que no a la de parlar. Per exemple, per a cantar hem d'usar tot el nostre tracte vocal, i no obstant això podem parlar sense usar a penes parts del tracte vocal. Entre tots els sons que l'ésser humà pot generar (i s'han comptabilitzat més de 700 fonemes distints entre tots els idiomes del planeta), els parlants d'una llengua

Segons algunes teories, els humans descendim de primats cantors que haurien utilitzat el cant per a transmetre emocions al grup sense utilitzar paraules. Potser també els dofins, que utilitzen per comunicar-se una cosa semblant a la parla humana, haurien començat com a animals cantors, tal i com fan les balenes.

concreta usen només un petit subconjunt de tots els fonemes possibles, infrutilitzant les capacitats del tracte vocal. No obstant això, aquest rang fonètic s'estén molt més quan cantem.

Segons aquesta teoria (desenvolupada, entre altres, per Vaneechoutte i Skoyles) descendim de primats cantors, que, com les mones udoladores, van desenvolupar el cant com un mitjà de socialitzar el grup. Mitjançant la cançó eren capaços de comunicar al grup les seues emocions sense usar paraules (per això la música és tan emotiva). Si això és cert, la forma de parlar que usem quan ens adrecem als nadons (com cantant) seria un fòssil vivent d'aquella fase de la nostra evolució.

Aquesta teoria sembla resoldre la contradicció del fet que el llenguatge siga alhora innat i adquirit. En realitat, el que seria innat en nosaltres és el cant, que comparteix moltes característiques amb la parla. Els nostres avantpassats remots degueren usar la música per comunicar els seus estats d'ànim, a més de les seues funcions tradicionals de festeig i territorialitat. De comunicar emocions a comunicar conceptes hi hauria només un pas. Només faltaria adquirir les paraules.

Per a acabar aquestes disquisicions sobre la relació entre parla i música, permeteu-me aquest pensament sense cap base científica. Els dofins parlen (o almenys fan una cosa molt semblant a la parla humana) i els seus parents pròxims, les balenes, canten. Potser els dofins van començar també com a animals cantors, i després van fer el salt a la parla? És la música un dels camins cap a la comunicació complexa?

FERNANDO BALLESTEROS
Observatori Astronòmic de la Universitat de València